

МАМНИК

ВАСИЛ ПОПОВ

МАМНИК

A decorative flourish consisting of symmetrical, leafy branches extending horizontally from the center of the title 'МАМНИК'. In the center, where the branches meet, there is a small, dark, triangular shape that resembles a stylized skull or a pointed crest.

София, 2023

Мамник, Васил Попов, 2021
Първоначално публикуван от Storytel Original

© Васил Попов, текст, 2021
© Исмаил Инджеоглу, корица, 2023
© Издателство Ерове, 2023

ISBN 978-619-7736-06-9
София, 2023

СЪДЪРЖАНИЕ

Първа част: Секретен наряд	9
Втора част: Сиринкс	63
Трета част: Плътенник	117
Четвърта част: Варницата	183
Пета част: Касатура	233
Шеста част: Ората копата	291
Седма част: Жив огън	343
Осма част: Въртопци	409
Девета част: Души отвъд гроба	475
Десета част: Бежанци	543
Единадесета част: Ерма	609

ПЪРВА ЧАСТ:
СЕКРЕТЕН НАРЯД

23 март, 22:34 ч.

— **Г**осподине, ще ви помоля да обърнете колата и да се върнете по същия път. Не можете да продължите нататък – с тези гуми жената посрещна Делян, когато той свали страничното стъкло на тъмночервената си тойота.

В гласа ѝ ясно се долавяха твърдост и решителност. Веднага стана ясно, че спорът с нея ще бъде труден.

– Не се представихте – каза ѝ само Делян и изгаси двигателя.

Нямаше никакво намерение да се връща.

– Инспектор Божана Горнева, Гранично полицейско управление Трън.

Бе насочила фенера си към лицето му и той не можеше да я види добре.

– Дайте да ви видя документите, щом искате да я караме по правилник... – каза почти с досада Горнева.

Делян бръкна във вътрешния си джоб. Извади оттам портфейла с документите и ги подаде бавно на жената – опитваше се да спечели време, в което да побере правилно думите си.

– Делян Емилов Славов – прочете тя на глас името му, изписано на личната карта.

– Същият! – каза Делян и отвори вратата на тойотата си, хвърляйки ключовете на таблото.

– Останете в колата! – нареди Горнева.

Делян обаче не я послуша и излезе от автомобила.

Свеж студ с дъх на скреж изпълни дробовете му. Навън мрачината се съгъстяваше все по-бързо. По тия земи нощта винаги идваше внезапно и стремглаво – като хищник, който атакува плячката си от засада. Небето тая нощ падаше съвсем ниско. Бе покрито с гъсти облаци, от които снегът се сипеше на парцали. Земята млечно белееше. Зимата като че нямаше никакво намерение да си тръгва.

Пътят – и той покрит с пресен сняг, минаваше през ждрелото и над река Клисурска – по това време на годината коритото ѝ бе изпълнено с буѝни води, които със страшна сила се разбиваха в острите скали на ждрелото. Делян само чуваше грохота на реката, идеща от дъното на ждрелото, но не можеше да я види. Погледът му се спря първо на белите петна сняг, които личаха по отвесните

скални стени. По-нататък, отвъд него, планината се дуплеше, покрита с гъст боров лес, чиито върхари чернееха на хоризонта.

Долу, между ждрелото и планините с борови гори, в мътния полумрак на тая студена нощ беше сгушено село Вракола – първите му светлини вече личаха в мрачината.

Погледът на Делян се отмести от черните върхари и се спря отново на пътя, напред който съвсем наблизко бяха паркирани автомобили на „Гранична полиция“ – два тъмнозелени пикапа нисан навара с внушителни размери. В съгъстяващия се мрак Делян различи и фигурите на двама мъже – навярно колеги на жената, която се представи като Божана Горнева. Държаха на повод пред себе си две кучета – немска овчарка и малиноа, които ожесточено лаеха.

Божана се обърна в посоката, от която идваше лаят. Светлината от фаровете на двата полицейски автомобила освети бухналите ѝ червени къдрици, които се спускаха на вълни до раменете.

– Тихо, Айра! – викна Божана към кучетата.

Белгийската овчарка, която допреди миг само лаеше, изпълни заповедта ѝ на мига.

– Мите, вземи ги укроти тези кучета де! – каза Божана на един от колегите си.

– Какво е сега това тука? – попита Делян. – Пак ли КПП-та заради вируса?

Отговор не получи.

Божана се обърна отново към него. Хвърли му предизвикателен, високомерен поглед.

И едва тогава Делян видя очите ѝ отблизо. Едното – лявото, бе синьо, докато другото имаше цвят на лешник. Делян за първи път виждаше жена с хетерохромия. Погледът ѝ го караше да се чувства неловко. Блясъкът на иначе дълбоките ѝ разноцветни очи издаваше същата необуздана решителност, която се долавяше и от гласа ѝ.

Делян взе да обяснява:

– Вижте какво... Баща ми... Емил Славов... е в старческият дом във Вракола. Отивам да си го прибера. Просто няма начин да го оставя там... Чух по новините, че от полунощ ще затваряте селото и ще го слагате под карантина.

Божана продължаваше да мълчи, докато го гледаше в очите. Най-сетне прошепна:

– Това няма нищо общо с вируса...

За първи път Делян си даде сметка, че досега наистина не бе виждал гранични полицаи на пропускателните пунктове.

Двете кучета отново започнаха да лаят. Този път по-ожесточено. Лаят се разнесе из ждрелото и се сля с грохота на реката. Освен него Делян чуваше ясно клокоченето в гърлата им и хрущенето на челюстите им. Но сега кучетата не лаеха към новодошия. Нещо друго бе привлякло вниманието им.

Изправени на задните си крака, малиноата и немската овчарка лаеха към мрака зад двата ог-

ромни нисана на „Гранична полиция“. С неистови усилия мъжете едва съумяваха да ги удържат.

В този момент радиостанцията, закачена на колана, опасващ кръста на Божана, записука и нечий мъжки глас попита:

– Горнева, там ли си? Край.

Божана се дръпна настрана, откачи радиостанцията и натисна бутона за предаване.

– Слушам те, Йорданов!

– Работата не отива на добре... – продължи гласът от радиото. – Говорих с главния разследващ. На местопрестъплението е пристигнал вече съдебен лекар. Според него крайниците са от тяло на жена. Във всеки случай никой не бива да влиза и да излиза от селото!

– Не могат ли от РПУ-то в Трън да се занимават с това? – пита Божана. – Ние си имаме други задължения. Тая граница нали някой трябва да я пази все пак?

– В РПУ-то нямат достатъчно хора за тая работа. Ще трябва да им помагаме известно време...

Делян усети как кожата му настръхва от чулото. От няколко дни и също толкова ноци не се бе чувал с баща си. Старецът не отговаряше на обажданията му.

А кучетата не спираха да лаят към мрака.

Гласът от радиостанцията продължи:

– Главният разследващ каза, че намерили в селото някакъв човек, който работел в Българско-

то дружество за защита на птиците, и той им услужил с грона си. Пуснали джаджата високо над местопрестъплението и видели на камерата, че кръвта и частите от разкъсаното тяло описват фигури, наподобяващи огромни птичи крила... Представяш ли си? Откачена работа!

– Това няма как да е работа на случаен човек... – тези думи Божана изрече на глас, но като че ги каза по-скоро на себе си, защото не натисна бутона на радиостанцията.

– Абе, отваряйте си очите на четири и тва е! – продължи мъжкия глас. – Ясно е, че е дело на някой ненормалник. Главният разследващ каза, че около разчлененото тяло били разпръснати и стотици глави на петли. Лекарят дори не бил сигурен, че кръвта, с която са изрисувани крилата, е човешка, а не е от закланите птици...

– И как пък така никой не е забелязал това нещо? – пита Божана. – Някой просто е изсипал едно разчленено тяло наред селото и е почнал да рисува с кръвта му огромни птичи крила... Това е абсурдно!

– Еми, направихме и справка в РВД-то – продължи мъжкия глас от радиостанцията. – Нищо не е прелитало над селото през последните 24 часа.

В този момент мъжът, който сгръжеше повода на немската овчарка, го изпусна, залитна и падна по гръб. Кучето полетя напред и след няколко мига изчезна от погледа на всички.

Мракът го погълна.

– Аякс! Ела тук веднага! – Викна мъжът към тъмнината, в която се изгуби животното.

Изведнъж лаят му секна и премина в ужасено скимтене, което обаче трая само миг. Сетне настъпи тишина. Дори малиноата млъкна и престана с опитите да се откъсне от повода си.

Известно време полицаите като че не смееха да помръднат от мястото си и не знаеха какво да сторят. Делян стоеше наблизо и наблюдаваше. Предпочиташе да не привлича вниманието. Само няколко мига по-късно в краката му се сгромоляса нещо, което го накара да отскочи назад. Нужно му беше известно време, за да осъзнае, че това тяло, паднало сякаш от небето, бе на същото куче, което преди малко изчезна в мрака.

Или поне каквото бе останало от тялото му.

Немската овчарка бе разкъсана. Задната ѝ част – опашката и краката, липсваше. Гръбнакът стърчеше прекършен сред разпилели се черва и вътрешности. Козината, покриваща останалата предница на кучето, беше сплътнена – попила голяма част от тъмночервените топли кърви, които продължаваха да се изливат на тласъци от овчарката и от които се издигаше пара във въздуха.

– Мамка му! – изруга Божана втрещена.

Без да откъсва поглед от трупа, тя се обърна отново към Делян и му кресна:

– Славоо, качвайте се в шибаната си кола и се разкарайте оттук!

Този път Делян не се поколеба. И през ум не му мина да спори с нея. Знаеше, че усилията му ще бъдат напразни. Всъщност вече самият той не бе наясно дали наистина искаше да продължи по пътя – към мястото, където същото това куче бе погълнато от мрака, а после разкъсано.

Делян седна отново зад Волана на тойотата. Взе ключовете от таблото, но едва успя да ги вкара и завърти – ръцете му трепереха. Даде на заден и при първата възможност обърна, оставяйки граничните полицаи далеч зад себе си.

Кара известно време все по пътя през ждрелото, от чиито скали в тъмното струеше бледа синкава светлина. Опитваше се да избие от главата мислите за случилото се. Но как? Как можеше да не мисли за това? Какво беше това *нещо*, което успя за няколко мига само да разкъса немската овчарка и да я хвърли от небето в краката на Делян?

Изведнъж наби спирачки. Въртна ключовете и изгаси колата.

Трябваше да прогони страха от сърцето си. Каквото и да се бе случило преди малко, сега той имаше по-важна задача: да се добере до селото и да измъкне баща си преди началото на проклетата карантина.

Делян бръкна под пуловера си и извади сребърното украшение, което винаги висеше на дълга верижка на врата му. Представляваше малка фигура на дете с несъразмерно голяма глава. Стисна го в

Юмрук и затвори очи. Сякаш сам се наядваше амулетът да му даде някаква сила и да го пази.

Повъзвърнал предишната си решителност, Делян излезе от автомобила. Застана до мантинелата и до ръба на пропастта – там, където пътят свършваше и следваше дълбокото корито на реката. От високите части на ждрелото към буиното течение на Клисурска бяха започнали да се спускат гъсти синкави мъгли, които се стелеха по скалистите брегове. Делян знаеше, че камерите на граничните полицаи са безполезни при мъгла. Лошото време щеше да бъде неговото прикритие, за да мине покрай патрула на Божана и колегите ѝ.

Мъжът прескочи мантинелата и започна да слиза по скалите към бреговете на реката, която трябваше да го отведе до селото. И до баща му.

22 март, 23:30 ч.

Емил свали слушалките от ушите си само за да премести черния кон на шахматната дъска и да обяви:

– Шах!

Сетне понечи отново да ги сложи, но чу думите на противника си:

– Гладен съм! – Венцислав беше вперил празен поглед в Емил.

– Яде преди малко! Стига си мрънкал и играй! –
Емил най-сетне запуши ушите си със слушалките.

– Гладен съм!

Венцислав бе един от най-възрастните обитатели на старческия дом. Неговата деменция подлудяваше както него самия, така и Емил, който спеше на съседното легло. И въпреки че съквартираният му бе изгубил напълно разсъдъка си, като по чудо бе успял да запази уменията си в шаха. Само заради тях Емил намираше сили да го търпи. Шахматните партии бяха сред малкото неща, които внасяха някакво разнообразие в иначе скучното ежедневие в дома.

Венцислав на свой ред премести царицата си и отне с нея коня на Емил. По този начин избяга от атаката му.

И потрети:

– Гладен съм!

Този път Емил не му обърна внимание. Предпочиташе да слуша радио на MP3 плейъра си. Макар че напоследък всяка втора тема беше свързана с коронавируса, а му беше дотегнало да слуша за него. Колко били новите случаи на заболели, пък колко били починали... Ето, дори сега – в този късен час, водещите коментираха въвеждането на пропуска телните пунктове, които уж трябваше да намалят движението на хората. Емил осъзнаваше, че всичките тези новини имаха за цел да плашат възрастните хора като него – тези от *най-рисковата*

група, както често се изразяваха водещите на новините. Въпреки това той не се страхуваше. Понякога дори желаше смъртта да дойде най-сетне, за да сложи край на всичко.

– Хитър ход, Венци! Признавам ти го... Абе, бива си те! – отбеляза Емил.

Свали слушалките си. Забеляза, че устните на Венцислав се мърдат повече от обикновено и на лицето му се бе появило онова изражение, което напоследък все по-рядко се забелязваше и което беше на разумен и здрав мъж. Емил обикновено гледаше да се възползва от тези ценни мигове, в които имаше възможност да проведе по-нормален разговор с противника си.

– Какво казваше? – попита Емил.

– Знаеш ли какво ù харесвам на тази игра?

Емил не отговори.

Венцислав продължи:

– Тя е като живота. Не мислиш ли? Ето, гледай – и той посочи черните фигури. – Царят уж е най-важната фигура в играта. Натоварен е с толкова много отговорност. Ако го няма него, край! Играта свършва. Но без царицата е съвсем слаб, нищо не струва.

– Е, да, ама... Тая игра може да бъде спечелена и без царица все пак... – отвърна Емил.

– А, може, разбира се... – не отрече Венцислав. – Но далеч по-трудно.

Помълча малко. Сетне добави:

– Пък и по-самотно...

На Емил се откри възможност да вземе царицата на Венцислав. Въпреки това не го стори. Просто премести една от нешките си с един ход напред.

Светлината от уличната лампа се прокрагваше през прозореца. Емил погледна навън.

Вече бе свикнал с мисълта, че по Трънските земи пролетта идва много по-късно. Но все пак не очакваше да види снежна виелица. Очите му фокусираха собственото му отражение в прозореца – намусено старческо лице с плешиво теме и къса побеляла коса отстрани, огромно чело, прорязано от бръчки, късо подстригана бяла брада с посивели мустаци, които силно контрастираха на катраненочерните му рошави вежди. Почти непрестанната му раздраженост личеше ясно на лицето му, а и той не полагаше усилия да я прикрива.

По някое време вратата на стаята се отвори.

– Емиле, пак ли трябва да се разправяме?

Беше Анита – жената, която редовно оправяше стаята им и се грижеше за стриктния прием на лекарствата на Венцислав.

– Само го тормозиш горкия Венци... – добави тя.

Заради защитната маска, която скриваше устата и носа ѝ, гласът ѝ се чуваше заглушено. Русата ѝ коса бе вързана на стегнат кок на тила.

– Нищо му няма на бай Венци... – махна с ръка Емил. – Не го ли виждаш, че му е кеф? Ако не съм аз, ще си умре от скука.

ВЪЛЧИ РАЗКАЗИ

ВАСИЛ ПОПОВ

ВЪЗГЛАСИ
РАЗКАЗИ

София, 2023

© Васил Попов, автор, 2020
© Исмаил Инджеоглу, художник, 2023
© Издателство Ерове, 2023

ISBN 978-619-7736-06-9
София, 2023

СЪДЪРЖАНИЕ

Вълчи разкази	7
Вълча поляна	8
Окото на вълка	76
Овчарка	292
Хлопатарите на Вълкан	319
Куцулан	333
Други разкази	367
Земя като решето	368
Вотив на витек	387

ВЪЛЧИ РАЗКАЗИ

ВЪЛЧА ПОЛЯНА

Вук глаку мени, чуд си не потура.¹

I

– Да се връщаме – настоя Николай. В стария лес вече се прокрагваха сенките на нощта.

– Какво има? Тъмното ли те плаши? – каза с насмешка Асен и запали лулата си. – Да беше помислил за това, преди да тръгнеш. Сега вече е късно.

– Николай е прав – намеси се Гьока, макар да не му се искаше да разкрива безпокойството, което все повече обземаше сърцето му. – Вече няколко часа не престава да вали. Скоро снегът съвсем ще скрие следите. Няма смисъл да прогължаваме...

Асен се спря – за първи път тоя ден, и се обърна към Николай и Гьока, които мъчно го следваха, макар да гледаха да не изостават и да вървят все по отъпканата от него пъртина, вместо да крачат сред дълбоките преспи, които им стигаха до кръста, та им взимаха силите.

¹ Вълкът козината си мени, но нрава – не. (Трънски диалект)

– Щял да скрие следите ли? Я погледнете хубаво! Това да не са ви следи от зайци! И цяла нощ да не спре да вали, пак няма да заличи стъпките на моя звяр...

Николай и Гьока не можеха да отрекат казаното от Асен – прав беше, но думите му не ги успокояваха. И двамата бяха по-възрастни от него и познаваха добре стария лес. Бяха ловували в него стотици пъти преди моя и той никога не ги бе карал да се страхуват.

До тази нощ. Тази нощ гората сякаш беше друга.

Студът, който я скова, караше стволите на дърветата да се пукат. Клоните им, натежали от натрупания се по тях сняг, не издържаха на тежестта, та се прекършваха, падайки със страшна сила, или пък оставаха да висят замръзнали и да шумолят звънливо, като че да бяха от стъкло. Всичко това караше Николай да си мисли, че дълбоко сред сенките на стария лес броди нещо огромно, което събаря дървета. Нещо, което го дебне, наблюдава го и не му желае добро. Нещо много по-страшно и различно от това, което тримата преследваха.

Гьока също го бе усетил. И споделяше безпокойството на Николай.

Въпреки това двамата не искаха да се покажат като страхливци пред Асен, който на възраст бе далеч по-млад от тях. Затова не казаха нищо повече и оставиха той да взема решенията.

– Какво има да се страхувате? Пушки имате, ножове – също! – Асен запали наново лулата си и огледа лицата на двамата си сподвижници. – Аз съм дошъл за едната ра-

бота и ще я свърша. Ако искате да си вървите, свободни сте да го направите, но никои няма да ви плати за това, че сте се прибрали у дома!

Николай и Гьока не казаха нищо.

Асен допуши лулата си. Сетне добави:

– Продължаваме.

Мракът съвсем се съгъсти. И студът, сковал стария лес, направи така, че Николай да не усеща ръцете си – той се опитваше да провери дали пушката и ножовете му са си на мястото, но не успяваше да ги напипа. Не ги усещаше и вече не бе така спокоен, че ще може да ги използва, ако му се наложи. А имаше силното чувство, че ще му се наложи.

– Тук ще трябва да се разделим – каза Асен и наруши тишината, след дългото време, през което и тримата не бяха обелили и гума.

Николай също се опита да каже нещо – сам не бе сигурен какво точно, но така или иначе не успя – устните му бяха замръзнали и не можеше да ги движи. През целия път бе знаел, че рано или късно щеше да се стигне и до този момент, в който щеше да чуе произнесените от Асен гуми. Но все му се щеше да бе по-късно.

Едва можеше да различи двамата си сподвижници сред мрака и пелената от сипеция се на парцали сняг – виждаше ги само като сенки в тъмното. Понякога дори не ги и виждаше, а само чуваше диханията и стъпките им, но и те му бяха достатъчни, за да се чувства по-спокоен и не съвсем сам. Доколкото това въобще бе възможно тая нощ.

Сега обаче бе дошъл моментът да остане сам.

– Всеки си знае задачата, нали? – чу се отново гласът на Асен.

Макар да не можеше да види хубаво Гьока в тъмнината, Николай усещаше притеснението му – същото притеснение, което бе обзело и собственото му сърце. И двамата вече знаеха, че вършат лудост, която може да им коства живота. Наистина трябваше да се връщат. Всъщност отдавна вече трябваше да са се върнали. И двамата го осъзнаваха, но все пак никой не каза нищо по въпроса.

Разделиха се.

И дойде моя миг, от който Николай най-много се страхуваше, макар да знаеше, че ще дойде. Защото остана сам сред стария лес. Всъщност той и преди бе оставал сам в гората, но никога с толкова силно усещане, че сред сенките на дърветата го наблюдава нещо, с което е безсилен да се бори и срещу което пушката и ножовете не ще му помогнат.

Известно време броди сам сред гъстата гора и сред сипеция се отклоните на дърветата сняг. После небето се изясни. Грейна месечина. И пред краката на Николай се простря долината – виждаше я добре цялата. Такава, каквато си я знаеше. Водите на малката река, която течеше там долу, все още не бяха успели да замръзнат напълно въпреки страшния студ, та единствено тяхното шумолене нарушаваше гробната тишина в долината.

Отсреща – сред гъстия шубрак, Николай видя да проблясва светлинка. Асен пак палеше лулата си. Явно и той

Вече бе заел своята позиция, та сега чакаше. Същата тая макар и едва мъждееща в горската тъмнина далечна светлинка успя да сгрее поне малко иначе вледененото сърце на Николай, та го поуспокои. Понеже го накара да не се чувства толкова сам срещу това, което можеше да гоиде.

Но това негово спокойствие трая само миг.

В далечината се чу лай – ожесточен, див, неугържим лай, който бе толкова силен, че накара дори земята под дебелия сняг да се тресе. Ехото го повтори няколко пъти. Не се виждаше откъде иде. Сякаш самата планина лаеше и заплашваше.

Когато го чу, Николай стисна здраво пушката и се приготви за това, за което бе дошъл тая вечер, но което точно в тоя момент сякаш не искаше да се случва. Прицели се като че в нищото – долината все още бе така пуста, но той искаше да бъде непрестанно нащрек, та да е готов, когато настъпи моментът. Все още не можеше да усети добре замръзналите си ръце, но не съумяваше да задържи пушката си на едно място, и по нея разбра, че всъщност цялото му тяло трепери – не само от студ, но и от страх.

Лаят се усили.

И вече клони на дървета се кършеха само в тая част на гората, от която се чуваше същият този ожесточен лай, дето караше сърцето на Николай да бие като лудо – ударите му той чуваше, като че да бяха от далечни тъпани, които се усилваха заедно с лая на чудовището,

което чупеше клони в гората. За Николай вече нямаше и капка съмнение, че всичките истории и легенди, които бе слушал за този приближаващ се звяр, ще се окажат истина.

Тогава го видя.

Но трябва да се каже, че този звяр не бе един. Бе цяла глутница кучета, водена от други три такива, прилични обаче повече на мечки – заради размера си, заради козината, ръмженето си, лапите си... Не, и на мечки не приличаха. Но и кучета не бяха. За този три звяра бе чувал всеки по Трънско в ония времена, пък Николай ги виждаше за първи път сега. Той знаеше от Асен и Гьока, че това не са обикновени кучета, но го повярва едва тази нощ – и то не чак когато ги видя с очите си, а още щом чу техния лай, идещ отдалеч. И очите на Николай най-лесно съзряха първия от трите звяра, който бе най-отпред на глутницата и който бе черен, та ясно се виждаше на фона на белия сняг. Такова бе и името му – Черен. Другите два също бяха кръстени на цвета на козината си – Сив и Бял. Затова последния Николай почти не можеше да го различи сред снега – той бе като призрак, който му се появяваше, му сякаш се изпаряваше в нищото, та от него оставаха само лаят и тежките му стъпки, които отекваха в долината и които дори снегът не можеше да заглуши. Останалите кучета от глутницата обаче не приличаха по нищо на Черен, Сив и Бял – те си бяха най-обикновени псета. От тях Николай не се страхуваше. И не тях бе дошъл да убива тази нощ.

Черен замря намясто.

Спря да лае и подуши въздуха – явно бе усетил чуждото присъствие в долината. Вече знаеше, че някой го наблюдава. Огледа се и сетне погледът му се спря върху скрития в храстите Николай. Всъщност ловецът бе прекалено далеч от черния звяр, който бе долу в долината, та не можеше да знае него ли гледа, или не. Но въпреки това Николай чувстваше силата на пронизващия му поглед. И макар разстоянието между него и глутницата наистина да бе голямо, той все пак вече не се усещаше така спокоен и скрит сред гъстите храсти на гората. Стиснал здраво пушката, той знаеше, че сега бе моментът да се стреля. С Гьока и Асен се бяха разбрали кой кой звяр да убие. На Николай се бе паднал Бял – този, който най-мъчно се виждаше сред снега. Опита се да го открие, но погледът на Черен го притесняваше твърде много, разсейваше го и не му даваше мира. Когато обаче все пак успя да открие белия звяр, който се появи като че от нищото, побърза да го хване на мушка.

В този миг дойде и първият изстрел.

Но той не бе от Асеновата пушка, нито от тази на Гьока. Не бе дошъл и от пушката на Николай. Всъщност този изстрел въобще не бе дошъл от пушка, а от друго едно оръжие – шумът от него можеше да бъде разпознат от всеки, който живееше във Вукан по него време, понеже второ таква оръжие в селото нямаше... Самият Николай също се досети кой е източникът на този изстрел, но не можа да разбере от коя страна на долината бе до-

шъл. Затова се огледа добре. Видя, че нито едно от кучетата не бе пострадало – глутницата бе непокътната. Само трите звяра бяха спрели. Оглеждаха се и гушеха въздуха. Сякаш и те търсеха тоя, който бе стрелял.

Но не се страхуваха от него.

II

Тия три звяра преди време живееха при овчаря Рагул, който не слизаше от балкана. Самият той ги бе довел от Шар планина през ония далечни времена, когато не бе стар. Та затова хората от Вукан, които знаеха тази история, казваха, че тия кучета са от породата шарпланинец. Други обаче не вярваха на това твърдение, защото наистина и шарпланинците не бяха толкова големи, колкото бяха Черен, Сив и Бял. По-скоро, казваха хората, тия кучета са от майка шарпланинец и баща, който е каракачанка, или пък, че баща им е шарпланинец, а майка им – мечка. Самият Рагул не знаеше каква е породата на тия кучета исполни. Пък и не бе питал, когато ги купуваше от оня селянин в Шар планина, понеже те тогава си бяха малки кутрета, които по нищо не се различаваха от другите. И въпросът „*Какви са тия кучета?*“ дойде при Рагул едва когато те пораснаха. На него старият овчар не можеше да отговори, ала по-важно за него бе друго – че тия шарпланинци, които, ако не бяха от тая порода, поне бяха родени в Шар планина, му бяха

винаги верни и пазеха стагото му от вълци така, както никое друго овчарско куче не ще може. И трите бяха яки, силни, три пъти по-големи от вълк. И нищо не смееше да припари до Радуловото стаго, щом чуеше лая на Черен, Сив и Бял.

Една пролет обаче при Радул дойде Милораг Стрезин.

Всъщност старият Стрезин (той не бе стар, но така го наричаха, за да се отличава от сина си – младия Стрезин) бе единственият, който се качваше по-често толкова нависоко в планината само за да се види с Радул. Приятели бяха двамата. Но тоя път (минали бяха 40 дни, откакто жена му бе починала) Стрезин не бе дошъл просто за блага раздумка със стар другар. Бе дошъл да го моли да гледа сина му – младия Стрезин, чието първо име бе Кардам. И не дойде сам. Заедно с него дойдоха още доганджиу¹ и черихори². Имаше и войнигани³, които по изискване на султана бяха облечени в черно. Милораг също беше облечен в черно, но дрехи с такъв цвят той носеше от 40 дни насам, та затова през ума на Радул не мина тая мисъл, че неговият приятел е решил да стане войниган. Едва после разбра, че това е така. И не му ста-

1 Доганджиу – соколари; категория рая в Османската империя, която се ползва със специален статут и която отглежда и опитомява за султанския двор соколи за лов.

2 Черихори – черихорите укрепвали калетата в Османската империя и били освободени от повечето данъци.

3 Войнигани – специална категория рая в Османската империя; войниганите, наричани още войнуци, бивали въоръжавани и участвали във военни походи, а в замяна получавали правото да владеят наследствени земи. Войнуците служели като конници и се грижели за султанските конюшни.

на приятно да го чуе, защото знаеше добре колко тежък бе животът на войниганите – конярите на империята.

Някога те работеха само по три месеца – през лятото, в султанските обори и това ги освобождаваше от много данъци. Но това бе преди. Преди кърджалиите, преди Пазвантоглу и размириците във Видин, заради които цялата империя се бе вдигнала на крак. И сега, само една година след обсадата на Видин през 1795 година, старият Стрезин се бе решил да стане войниган. Вярно е, че войниганите биваха освобождавани от турските данъци, ала вече повече от 200 години войниганите от Изнебол кабасъ – както турците наричаха Трънско по него време, бяха резервни. То значеше, че могат да бъдат извикани и призовани по всяко време – дори и на война. И точно в такова едно смутно, кърджалийско време старият Стрезин бе решил да стане войниган.

Но Рагул не оспори решението му – знаеше, че оня добре го е премислил.

Така овчарят се съгласи да гледа Кардам, който обаче бе още във Вукан. И именно към това село се отправя Рагул заедно с войниганите, черихорите и доганджиите. Но като видя, че наблизо стоят и черибашии¹, Рагул се върна до колибата си, пред която мирно стояха Бял, Сив и Черен. И видя, че Бял и Сив наблюдават стадото, а пък кървясалите очи на Черен само черибашиите гледаха. Понеже Рагул се страхуваше да не би черибашиите да почнат да го разпитват колко овце има (направят ли го, ще го обявят за един от джеленкешаните – хората с

¹ Черибашия – османски офицер и главатар на войниганите.

повече от сто овце, които империята задължаваше да ѝ дават по една на всяка десета овца), той реши да вземе шарпланинците със себе си. Знаеше, че и тия черibaшии не се различават по нищо от всеки друг човек, който се страхуваше от Бял, Сив и Черен. Затова Рагул взе със себе си Бял и Сив, а Черен остави да пази стадото. И наистина черibaшиите не доближиха овчаря през целия му път.

Когато привечер Рагул се върна при колибата си заедно със Сив, Бял и Кардам, завари Черен да се бори с цяла глутница вълци. И много от тях вече бяха паднали мъртви и разкъсани от челюстите на шарпланинеца. Но сред глутницата Рагул съзря един вълк, който се отличаваше от останалите. Беше много по-голям, огромен – почти колкото кучетата на овчаря. Но и друго нещо го отличаваше. Той не се бореше с Черен, ами ходеше сред стадото и убиваше всяка овца на пътя си. Не я ядеше. Само я удушаваше и когато вече бе сигурен, че е отнел живота ѝ, продължаваше към следващата. Така тоя вълк бе отнел вече живота на десетки овце. Направил го беше сякаш от злоба. И навярно щеше да погуби още много, ако не се бяха върнали Рагул и Кардам и по-право – Сив и Бял.

Когато големият вълк ги видя, побягна в гората, а кучетата довършиха останалата част от глутницата.

Щом вече всичко бе приключило, Рагул седна до Кардам и през сълзи му каза:

– Страхът, Каргаме, наистина е най-големият враг на човека...

Тогава овчарят си мислеше, че това е най-важният урок, който трябва да запомни младият Стрезин. И понеже оня беше само на три години, когато чу тия думи за първи път и видя тая случка, Рагул му ги повтаряше непрекъснато. Често му разказваше за това как се е страхувал да не загуби овце от черибашиите, пък накрая заради тоя страх пак загубил такива.

Кардам порасна пред очите на Рагул, а тези на Милорад го виждаха много рядко. Рагул научи на много неща момчето, а баща му – само да язди кон. И Рагул се радваше, че Кардам наистина се превърна в смел млад мъж, но си мислеше, че смелостта му идеше не от сърцето, а от шарпланинците. Младият Стрезин от малък си играеше с тях. Обичаше ги така, както и те него. И още като дете почна да ходи с тях по гората. Ходеше невъоръжен, и то нощем, понеже тогава овците на Рагул си бяха по колибите и нужда от пазачи нямаше. Когато Кардам беше още дете, той ходеше по изнеболските планини само за да се разхожда с кучетата, но после порасна и почна да ходи и на лов с тях. Всеки вълк, който хващаше, убиваше го и го даваше на Бял, Сив и Черен. Да ядат вълци, ги бе научил още Рагул, когато загуби оная пролет овците си. И всичките вълци, дето бе убил Черен, Рагул ги използваше за храна на шарпланинците.

– От мене да знаеш – казваше тогава Рагул, – тоя вълк си бе самото зло. Аз затова уча кучетата си вълци

да ядат, та да могат някой ден, като го видят това зло, не само да му джафнат няколко пъти, ами да го изядат цялото! Нищо да не остане от него!

Много Вълци уби Кардам. Много Вълци изядоха Бял, Сив и Черен. Ала нито един от тях не бе големият Вълк – зло...

Живяха си Рагул, Кардам и шарпланиците дълго време спокойно, докато един септемврийски ден не дойдоха ония мъже, които казаха на Рагул:

– Плъзнала болест по кучетата, Рагуле. Заръчано ни е всички кучета да се избият. Дори твоите шарпланици...

По него време Кардам бе на 17 години, а Рагул – на повече от 50. Оставил бе последният да му пораснат такива два дълги мустака, каквито той навремето нямаше. Прилични бяха на две криле на бяла птица, които закриваха устните му. И само по това дали тия криле – мустаци бяха разперени, или не се разбираше дали Рагул се усмихва, или не. С разперени криле посрещна той мъжете оная есен, а като чу, че искат да погубят шарпланиците му, крилето се свиха – Рагул бе стиснал устни. Дълго време той не каза нищо. Сетне единият от мъжете пак проговори, като извади пищова си:

– Извикай кучетата си, Рагуле!

И Рагул викна:

– Бял, Сив, Черен! Елате тука!

И кучетата, чули заповедта на тоя, който ги бе отгледал от малки, хукнаха към него.